



# Noorderlicht

Als NAM-fotoclub opgericht 2 oktober 1968. Later als zelfstandige club op 20 juni 1986.

## Bulletin



**FOTOBOND**  
NEDERLANDS CENTRUM  
VRIJETIJD SFOTOGRAFIE

**UITPRINTEN EN MEENEMEN NAAR DE CLUBAVOND**

Februari 2017

## Jaarvergadering / Foto's Fivelfoto retour

*Maandag 13 februari houden we de jaarvergadering. We brengen verslag en verantwoording uit aan de leden over het afgelopen jaar 2016.*

*Ook is er vanavond ruimte om meegebrachte foto's (op papier of digitaal) te bespreken.*

*Dhr. Watermulder neemt eigen werk mee.*

*Ook komt de beoordeling van de foto's "Rood in het landschap" nog even aan de orde.*

### Agenda Algemene Ledenvergadering 2017.

#### Maandag 13 februari.

1. Opening door de voorzitter.
2. Vaststellen van de agenda.
3. Ingekomen stukken
4. Notulen van jaarvergadering 2016 (mail)
5. Jaarverslag van de secretaris. (bulletin)
6. Jaarverslag van de penningmeester. (mail)
7. Verslag van de Kascommissie
8. Vaststellen van de contributie voor 2018.
9. Goedkeuren van de begroting voor 2017.
10. Verkiezing kascommissie.  
Wiebo Zoethout en Jan ter Veer hebben de kas gecontroleerd. Eppe Okken is reserve.
11. Bestuursverkiezing  
Voorzitter is aftredend maar stelt zich herkiesbaar.  
Kandidaten die zich verkiesbaar willen stellen voor een bestuursfunctie kunnen zich tot het begin van de vergadering melden bij de secretaris / voorzitter
12. Ideeën voor het komende jaar.
13. Rondvraag.
14. Sluiting door de voorzitter.

### AGENDA

#### Maandag 13 februari:

Jaarvergadering en inleveren / beoordelen "vrij werk"

#### Maandag 13 maart:

Kettingfoto resultaten

#### Maandag 11 april:

Techniekavond.

Kom met voorstellen.....

#### CLUBREISJE: Zaterdag 15 april,

Binnenkort meer info.

#### Maandag 8 mei:

Resultaten clubreisje van 15 april.

### ONZE WEBSITE

Ieder lid krijgt een stukje ruimte op deze site. Moet je wel foto's opsturen natuurlijk. Je kunt foto's blijven sturen, omdat ze iedere 3 maand worden verversd.

Dat kan dan naar Eppe Okken. Dit bulletin zal ook op de nieuwe site staan. Naam blijft hetzelfde. Wil je je foto's ook op de website of wil je de inhoud wijzigen stuur mij dan 10 á 15 jpegs. Max formaat per foto ca 800 pixels aan de lange kant.

De webmaster: [e.b.okken@ziggo.nl](mailto:e.b.okken@ziggo.nl)  
[www.fotoclubnoorderlicht.nl](http://www.fotoclubnoorderlicht.nl)



**FOTOBOND**  
NEDERLANDS CENTRUM  
VRIJETIJD SFOTOGRAFIE

# JAARVERSLAG 2016

## Ledental:

Er zijn 18 geregistreerde leden. Het aantal groeit licht. Aan het eind van het jaar 2016 hebben zich 2 à drie leden bij de vereniging aangesloten. Begin 2017 besluiten zij waarschijnlijk toe te treden en zich ook bij de Fotobond te doen registreren.

## Clubbijeenkomsten:

Het afgelopen kalenderjaar is de club 9 keer bijeen geweest. Vanaf december 2015 tot en met december 2016 zijn 10 reguliere clubavonden georganiseerd. De opkomst is altijd groot. Het enthousiasme van onze trouwe leden is zeer bemoeidigend. Het is ook goed te zien dat de contacten tussen leden van de fotoclub soms verder reiken dan de bindende factor 'foto' in onze clubnaam. Ook worden, soms zeer persoonlijke zaken, van de leden van de club gedeeld. Tijdens de laatste bestuursvergadering is besloten dat de clubbijeenkomsten eerder starten. Dat geeft eenieder de ruimte om vooraf wat van gedachten te wisselen.

### Hieronder een overzicht

Voor de jaarlijkse wedstrijd voor fotoclubs in de regio worden de "Trappen" foto's in Appingedam bij Fivelfoto ingeleverd. Zie ook bij paragraaf Fivelfoto verderop in dit verslag.

Workshop portretfoto's in de grote zaal van de Klabbe. Het is de eerste keer dat de club bijeenkomt in deze grote zaal, de ruimte bevat goed en er zijn plannen deze mogelijkheid vaker te gaan gebruiken. Als model voor de te maken portretfoto's zijn de bezoekers uitgenodigd die tijdens het buurtfeest begin november deelnamen aan een leuke prijsvraag. Het is een drukbezochte avond.

Onze eigen clubwedstrijd heeft als thema Silhouet (in het landschap). De bespreking van de resultaten is in april 2016.

Nieuwjaarsborrel, een hapje en een drankje. Een altijd geslaagde bijeenkomst, vol met goede voornemens

De intussen geselecteerde portretfoto's worden getoond aan de winnaars van de prijsvraag in november. Ze krijgen hun mooiste portret ingelijst mee naar huis.

Jenneke Kliphuis toont haar foto's van het Noorderlicht en de prachtige natuur op IJland. Ze laat zien welke fotografische kwaliteit ze bezit.

Silhouet (in het landschap): Dit is het thema van onze eigen wedstrijd. Arnold Jipping treedt naar voren als presentator. Hij vertolkt zijn rol met grote klasse. Hij verdient ook zélf een compliment!

**Kettingfoto:** In april begint de reeks van te verzamelen foto's door twee groepen. Elke deelnemer, een clublid, heeft als enige houvast een aan hem/haar gemalde foto. Die foto is dan de bron voor een nieuwe foto die door associatief te denken tot stand komt. Er wordt heel wat gepieker en gepuzzel verwacht, daarom krijgt elke deelnemer voldoende tijd zijn 'antwoord' vorm te geven in een nieuw beeld dat zijn opvolger voorgescheteld krijgt.... In maart 2017 is de cirkel dan rond en wordt de hele lijn zichtbaar.

De foto's die tijdens het clubuitje zijn gemaakt worden getoond.

Ted Dresselhuis toont foto's van zijn aandeel in de tentoonstelling die hij mede heeft georganiseerd voor het project 4/5 mei in Winschoten.

**Zomerstop:** de tijd dat veel leden op reis gaan of heel andere zaken aan het hoofd hebben. Bijvoorbeeld nu eindelijk eens organiseren van het archief en de catalogi.

Allemaal weer verzameld na een lange zomerperiode.

Willy van der Laan meldt zich als bestuurslid bij de voorzitter. Heel enthousiast wordt ze in het bestuur opgenomen. Wim, Bert en Ted zijn blij met Willy als nieuwe collega. Willy toont later die avond een prachtige serie foto's van haar rondreis door Noorwegen.

Voor de jaarlijkse wedstrijd voor fotoclubs in de regio zijn de "Rood in het Landschap" foto's in Appingedam bij Fivelfoto ingeleverd. Zie bij Fivelfoto verder in dit verslag.

Bespreking van de wedstrijdfoto's van fotoclub De Pollen, ónze inzending wordt beoordeeld door Fivelfoto

Onze eigen fotowedstrijd is dit jaar vervroegd. Het onderwerp "Avond- en nacht-fotografie" is in deze periode beter te verwezenlijken dan ergens in de lente. Zo werd in september door het bestuur besloten.

Uit de vele inzendingen is de foto van Jaap Groeneveld als winnaar bekroond. Jaap is een trotse winnaar.

## Op Pad:

Clubuitje: "Voor ons Foto uitstapje op 23 April heb ik in Dat Lüttje Café an der Kirchstrasse 9 Ditzum onze ontmoetingsplek vast-gelegd vanaf 10.00 uur 's morgens. Voor de koffie met iets erbij...." Bertus Kamps en Gert Scholten hebben een prachtige excursie gepland. Er nemen 15 leden deel aan deze zeer geslaagde dag. Het is guur en eb, dat wel. Maar er heerst een prima stemming.

## Exposities:

Van juli tot oktober exposeerde Arnold Jipping in Ziekenhuis Beatrixoord in Haren namens fotoclub Beeldspraak. Omdat Arnold ook lid van onze club is mag dit feit gerust genoemd worden.

Als club zijn het afgelopen jaar geen exposities in het archief bij te schrijven.

## Fivelfoto:

Voor de jaarlijkse wedstrijd voor fotoclubs in de regio werden in 2015 de "Trappen" foto's in Appingedam bij Fivelfoto ingeleverd. De uiteindelijke winnaar werd Henk Carton.

Afgelopen jaar is het onderwerp "Rood in het landschap". De foto's worden op het moment door de verschillende clubs bekeken en beoordeeld. Fotoclub Noorderlicht beoordeelde foto's van De Pollen en Fivelfoto bekijkt die van Fotoclub Noorderlicht.

Op dinsdag 17 januari wordt in Appingedam bij Fivelfoto de winnaar bepaald van de fotowedstrijd. Vooraf aanmelden bij mij graag. Op mijn beurt informeer ik de organisatie ter plaatse over de te verwachten delegatie van Fotoclub Noorderlicht.

**Laatste nieuws:** De winnaar dit jaar is Jaap Groeneveld. Op de drukbezochte avond in Appingedam werden veel foto's door de beoordelende clubs gepresenteerd met de juryrapporten. Voor 2017 is het onderwerp: SLOPEN/GESLOOPT Succes met deze opdracht!

## Specials:

Het afgelopen jaar was rijk gevuld met activiteiten rond onze collectieve hobby/be-roep. Er zijn op de clubavonden veel foto's voorbij gekomen, daarop is goed en zuiver gereageerd. Kritiek is altijd opbouwend, de sfeer is zo goed dat er feedback wordt gegeven én ontvangen. Altijd is er ruimte voor een lach. Ook leed wordt gedeeld, al gebeurt dat dan op een meer beperkte schaal. Als secretaris stel ik vast dat we bestaan uit een groep gedreven mannen en vrouwen.

Een special is altijd weer het clubuitje, voor komend jaar zijn al weer twee leden met de voorbereiding begonnen. Han de Rhoter en Jaap Groeneveld hebben de uitdaging aangenomen.

Het gebruik van de grote zaal in de Klabbe is ons goed bevallen. In november 2015 was de Portretavond een succes. De kosten zijn niet veel hoger. Het ligt in de bedoeling vaker gebruik te maken van de zaal als het om gebeurtenissen gaat waaraan bijvoorbeeld ook andere clubs kunnen deelnemen.

Ook weer in november trad de fotoclub zelf in het voetlicht tijdens het tweede Buurtfeest in de Klabbe. We hebben ons prima gemanifesteerd.

## Homepage:

De website fotoclubnoorderlicht.nl is in aanbouw. Ted Dresselhuis heeft de taak op zich genomen. Naast zijn drukke bestaan maakt hij tijd vrij om een gebruiksvriendelijke site te bouwen. Straks kunnen leden bij "Mijn Profiel" inloggen op de site.

Hieronder de eigen sites van een aantal leden

<a href="http://www.jaapgroeneveld.nl/">http://www.jaapgroeneveld.nl/</a>	Jaap Groeneveld
<a href="http://www.lichtbeeld.nl/">http://www.lichtbeeld.nl/</a>	Arnold Jipping
<a href="http://www.eppeokken.nl/">http://www.eppeokken.nl/</a>	Eppe Okken
<a href="http://www.gertscholten.nl/">http://www.gertscholten.nl/</a>	Gert Scholten
<a href="http://ted-dresselhuis.nl/">http://ted-dresselhuis.nl/</a>	Ted Dresselhuis
<a href="http://willyvanderlaan.nl">http://willyvanderlaan.nl</a>	Willy van der Laan
<a href="http://fotomojen.jimdo.com">http://fotomojen.jimdo.com</a>	Jenneke Kliphuis
en via de Facebook link	= Fotoclub Noorderlicht

## Ledenvergadering:

Tijdens de ledenvergadering in februari is het bestuur gewijzigd nadat de leden akkoord gingen met de aanstelling van Ted Dresselhuis als penningmeester. Jaap Groeneveld treed na een lange periode af als penningmeester. Tijdens de vergadering is gebleken dat er geen gegadigden zijn voor een bestuursfunctie. Er is een bestuur van drie leden, eigenlijk te klein om goed te functioneren. Gelukkig meldt Willy van der Laan zich na de zomer aan en wordt bestuurslid algemene zaken. Ze is zeer welkom.

## Tijdschriften:

Zoom en Fotografie. Ze circuleren volgens een strak rooster en voorzien in een behoefte.

## Noorderlicht Bulletin:

Wim Tuinman verzorgt vlak voor de bijeenkomsten de digitale uitgifte van het Noorderlicht Bulletin met veel tips over fotografie en het programma voor de komende bijeenkomsten. Via de website zijn de Bulletins vanaf oktober 2013 terug te zien.

## Foto's bespreken:

De beste manier om beter te leren fotograferen is het met elkaar bespreken van foto's. De besprekingen en de meest objectieve beoordeling helpen de kwaliteit op een hoger niveau te krijgen. Er wordt nagedacht over een manier om bijvoorbeeld via extra in te lassen avonden eens in te gaan op verschillende technische aspecten van fotograferen. In mei 2016 noemt Ted Dresselhuis de gratis te downloaden uitbreiding van het Lightroom- of Photoshoppakket.

Het betreft <http://zoom.nl/artikel/software/23932-nik-filters-vanaf-nu-gratis-te-downloaden.html>

Tegelijk is er altijd aandacht voor de zuiver fotografische waarde; het verhaal, de spanning, de emotie. Technische kwaliteit is soms minder interessant dan de beeldende kwaliteit...

Bert Meijer, Secretaris, februari 2017

# WEE TIJDE TWEE TIJDE

## Lange sluitertijden zonder grijsfilter

Bij het fotograferen als het donker wordt moet ervoor gezorgd worden dat er meer licht in de camera terecht komt. De camera zal dit natuurlijk zelf regelen dankzij de belichtingsmeter. Behalve als er in manual gefotografeerd wordt. Dan zullen we zelf een grotere lensopening moeten kiezen, of een sluitertijd die langer is (we negeren even de mogelijkheid van het verhogen van de ISO. In mijn artikel over de belichtingsdriehoek (<http://www.nandoonline.com/artikelen/alles-over-sluitertijd-diafragma-en-iso/>) komt het instellen van de belichting en gebruik van de belichtingsautomaat uitgebreid aan bod.

Er zijn soms ook momenten dat we juist bewust een langere sluitertijd willen gebruiken. Ook wanneer het eigenlijk niet kan omdat er teveel licht is.



*De sluitertijden van een camera, van 1/8000 tot 1 seconde. Hoe donkerder, hoe langer de sluitertijd moet worden voor een goed belichte foto (als je het diafragma en de ISO gelijk houdt, natuurlijk)*

Bij lange belichtingstijden moeten we de camera op statief zetten om te voorkomen dat er bewegingsonscherpte ontstaat. Door een lange sluitertijd zal een bewegend onderwerp echter niet scherp in beeld komen; je hebt in dat geval dus toch nog bewegingsonscherpte. Hoewel dit niet altijd gewenst is, kunnen we er ook bewust gebruik van maken. Het meest bekende voorbeeld van deze gewenste bewegingsonscherpte is het fotograferen van stromend water. Door met opzet een lange sluitertijd te kiezen kunnen we waterstroming laten zien. Maar ook wolken of wuivend gras kunnen we zo in beeld brengen.

Om een lange sluitertijd te gebruiken zonder dat er een overbelichte foto ontstaat kunnen we een paar dingen doen: de ISO lager zetten, het diafragma ver dicht draaien, of wachten tot het donker(der) wordt. In de eerste twee gevallen (ISO en diafragma) zullen we tegen een grens aan lopen. Verder dan laag kan de ISO niet en verder dan helemaal dicht kan het diafragma niet. Op dat moment kun je de sluitertijd niet langer verlengen omdat er dan overbelichting ontstaat.

Wachten tot het donker is een oplossing maar niet altijd mogelijk of wenselijk. Bovendien kan het wachten op het donker betekenen dat er maar een hele korte tijd de belichtingen gemaakt kunnen worden die je wilt hebben. Want voor je het weet is het te donker. Uiteraard is er een hele goede oplossing voor het fotograferen met lange sluitertijden tijdens (helder) daglicht; de grijsfilters.



*Stromend water, zichtbaar gemaakt door een lange belichtingstijd te kiezen. (Fujifilm X-Pro 2 + XF10-24mm @24mm; ISO200; f/16; t=0,5sec)*

Grijsfilters houden licht tegen. Hierdoor kunnen we langer belichten zonder dat we een overbelichte foto krijgen. Er zijn grijsfilters in allerlei sterktes, van 1 stop tot maar liefst 15 stop. De bekendste is waarschijnlijk de Big Stopper van de fabrikant Lee die 10 stop licht tegenhoudt. Dit betekent dat je maar liefst 1000x zo lang moet belichten. Een van de grootste struikelblokken met deze (extreme) grijsfilters is vaak de prijs. Ze zijn duur. Te duur om er een te kopen voor een enkele keer te gebruiken.

Er is een manier om toch het effect van een lange sluitertijd te imiteren zonder gebruik te maken van een extreem grijsfilter, of – wat net zo belangrijk is – zonder te wachten tot het donker is. Het enige wat je nodig hebt is heel erg veel foto's en een programma zoals Photoshop.

## Lange sluitertijd zonder filter: de voorbereiding

Het principe van het imiteren van een lange sluitertijd is ongeveer hetzelfde als het maken van de foto's voor de welbekende sterrensporen. Je maakt een opeenvolgende serie van meerdere opnamen met een korte belichtingstijd die vervolgens samengevoegd worden tot één enkel beeld. Daarmee wordt een belichtingstijd geïmiteerd die overeenkomt met de totale belichtingstijd van alle foto's bij elkaar opgeteld. Om dat in getallen uit te drukken: maak je 60 foto's met een belichtingstijd van 0,5 seconden per foto, dan levert dat een samengestelde foto op die overeenkomt met 30 seconden belichtingstijd (60 x 0,5 sec).

Hoe je te werk gaat is vrijwel hetzelfde als hoe je dat met een grijsfilter zou doen. Natuurlijk gebruik je een statief dat stevig genoeg is om de camera onwrikbaar in dezelfde positie te houden. En een draadontspanner die – bij voorkeur – te vergrendelen is.

- compositie bepalen
- camera op statief zetten
- gebruik naar wens diafragmavoorkeuze of manual
- zet het diafragma zo ver mogelijk, of zo ver als gewenst, dicht
- zorg voor Exposure to the Right (EttR) om een zo lang mogelijke belichtingstijd te krijgen
- zet de camera op serie opnamen
- stel scherp met AF en schakel de AF vervolgens uit, of stel handmatig scherp
- maar zoveel foto's als gewenst met de draadontspanner – vergrendel deze voor het gemak

Bezit de camera een timelapse functie, dan kun je die natuurlijk ook gebruiken. Het voordeel daarvan is de mogelijkheid om het aantal foto's te programmeren. De reden waarom je het beste Exposure to the Right (EttR) kunt gebruiken is, dat je daarmee de sluitertijd zo lang mogelijk maakt zonder dat je overbelichting krijgt. Dit kan het aantal benodigde foto's verminderen. In de nabewerking kun je vervolgens de helderheid makkelijk 1 tot 2 stops terug dringen als dat nodig is. Gebruik je histogram om de juiste belichtingstijd te vinden. Maak je een serie foto's in de schemering, waarbij de belichtingstijd vanzelf al tegen een seconde (of langer) aan loopt, dan is dit minder van belang. Laat je hierbij leiden door de lichtsituatie.

Lees het hele artikel [HIER](http://www.nandoonline.com/lange-sluitertijden-zonder-grijsfilter/):

<http://www.nandoonline.com/lange-sluitertijden-zonder-grijsfilter/>



*Lange sluitertijden gebruiken met behulp van een extreem grijsfilter (EOS 5D3 + EF70-200 @ 110mm; ISO100; f/11; t=60sec; Lee Big Stopper)*